

PM 2016:194 RV (Dnr 110-1158/2016)

En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

Remiss från Näringsdepartementet

Remisstid den 30 november 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Näringsdepartementet har remitterat betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) till staden för yttrande.

Regeringen initierade år 2013 en utredning av dricksvattenområdet med syfte att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet.

Utredningens uppdrag betonar särskilt klimatförändringarnas betydelse och de krav på anpassningar och förändrade förhållningssätt som kan behövas för dricksvattenfrågorna.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [Regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholms Stadshus AB som har underremitterat ärendet till Stockholm Vatten Holding AB.

Stadsledningskontoret välkomnar den grundliga genomgången av dricksvattenförsörjningens förutsättningar och utmaningar och konstaterar att de förslag till åtgärder som ges anses rimliga. Däremot anser stadsledningskontoret att staten behöver ta ett tydligare ansvar kring klimatanpassning som helhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden konstaterar att utredningen presenterar en rad förslag inom olika områden för att trygga framtidens dricksvattenförsörjning. Förslagen och förvaltningens åsikter redovisas i remissammanställningen nedan.

Stockholms Stadshus AB delar grundanalysen som är utgångspunkt för utredningen, det vill säga att dricksvattnet är landets mest kritiska försörjningssystem och en förutsättning för att samhälle, företag och olika verksamheter ska fungera.

Stockholms Stadshus AB välkomnar därför initiativet till utredningen och analysen av de kommande utmaningarna utifrån klimat- och samhällsförändringar.

Mina synpunkter

Dricksvattenutredningen har analyserat frågeställningar inom flera fokusområden och utredningen presenterar i sitt slutbetänkande en rad förslag för att trygga framtidens dricksvattenförsörjning.

Vatten är vårt viktigaste livsmedel och en helt avgörande resurs för vårt samhälle men även en gemensam tillgång med ett gemensamt ansvar som vi delar med såväl angränsande kommuner som grannländer. Ett regionalt perspektiv med ökad inriktning på mellankommunal samverkan och långsiktighet krävs för att säkra förutsättningar och verksamheter ur ett generationsperspektiv. Behoven gäller hela kedjan från skyddet av dricksvattentäkter till beredning och distribution av färdigt dricksvatten.

De största miljöproblemen i Stockholms sjöar, vattendrag och kustvatten utgörs av övergödning, miljögifter och fysiska ingrepp i vattenmiljön. Staden arbetar enligt Handlingsplanen för god vattenstatus för att nå målet om att samtliga vattenförekomster ska uppnå god ekologisk och kemisk status. För att behålla och uppnå god vattenstatus behöver vi dock intensifiera arbetet med ett effektivt åtgärds genomförande och en fortsatt finansiering av detta.

Utöver vikten av nödvändig finansiering och genomförande av vattenarbetet vill jag bara lyfta fram ett par exempel av miljöförvaltningens synpunkter och bedömning av utredningen som jag delar överlag.

Utredningen föreslår att provtagning och analys av råvattnet behöver utvecklas och på många håll även göras oftare än tidigare. Svenskt Vatten rekommenderar regelbunden provtagning av råvattnet och liksom miljöförvaltningen tror jag att en ökad kontroll sannolikt kräver en utökad reglering av provtagning av råvattnet i livsmedelsverkets föreskrifter och då särskilt med avseende på organiska miljögifter av vilka fler skulle behöva analyseras. Kontrollen av råvattnet kan också med fördel samordnas med den miljöövervakning som bedrivs på nationell och lokal nivå.

Ett löpande underhåll av vårt VA-nät är av stor vikt för en fortsatt god dricksvattenförsörjning. Något som delvis hör till förnyelse och underhåll är även vilka material som kommer i kontakt med dricksvattnet på dess väg från råvatten till konsument. Den helt dominerande källan till koppar i slam från reningsverk är korrosion av kopparledningar för dricksvatten. Koppar kan i höga koncentrationer vara giftigt för växter och marklevande organismer och koppartillförseln till reningsverken måste därför minskas om slammet ska kunna användas som exempelvis gödning.

Ska detta kunna ske är det nödvändigt att användningen av kopparledningar för dricksvatten i såväl nyproduktion som vid renovering av byggnader kraftigt reduceras. Om detta inte sker blir det för många reningsverk omöjligt att nå uppsatta mål om rening. Skärpta gränsvärden är dessutom på väg så tydliga riktlinjer för hur en utfasning av koppar ska ske behöver utarbetas.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den

KATARINA LUHR

Bilaga

Slutbetänkandet ”En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)”,
sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Näringsdepartementet har remitterat betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) till staden för yttrande.

Regeringen initierade år 2013 en utredning av dricksvattenområdet med syfte att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet.

Utredningens uppdrag betonar särskilt klimatförändringarnas betydelse och de krav på anpassningar och förändrade förhållningssätt som kan behövas för dricksvattenfrågorna

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholms Stadshus AB som har underremitterat ärendet till Stockholm Vatten Holding AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunfullmäktige har inom inriktningsmålet Ett klimatsmart Stockholm antagit verksamhetsområdesmålet ”Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning” vilket även speglas som mål i Stockholm stads miljöprogram 2016-2019.

Verksamhetsområdesmålet omfattar de utmaningar som staden står inför kring att värna blå och gröna värden när staden växer. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar ställer högre krav på hur staden strategiskt arbetar med bland annat vattenförekomster. Stadsledningskontoret konstaterar att betänkandet lyfter fram och gör en grundlig genomgång av en stor del av dessa utmaningar med bäring på dricksvatten.

Stadsledningskontoret bedömer att betänkandets förslag till åtgärder är relevanta för att stärka skyddet av en trygg dricksvattenförsörjning och hänvisar till styrelsen för Stockholm Vatten Holding ABs yttrande (dnr 16SV705) samt miljö- och hälsoskyddsnämndens tjänsteutlåtande (dnr 2016-10870) för en mer detaljerad granskning av beredningens förslag som rör skydd av vattentäkter, dricksvattenkontroll, råvatten, vattenverk, ledningssystem och avloppsfrågor.

Beredningens samlade förslag beräknas innebära en ökad kostnad för kommunerna och VA-kollektiv om cirka 40-76 miljoner kronor per år, vilket skall ställas i relation till de årliga va-avgifterna för dricksvatten som årligen uppgår till cirka 9 miljarder kronor per år.

Beredningen konstaterar samtidigt att ytterligare kostnader kan uppstå på lokal nivå för eventuella inskränkningar i markanvändningen då fler vattenskyddsområden tillkommer. Stadsledningskontoret anser att beredningen inte utvecklar detta resonemang tillräckligt och kan därför i det här skedet inte göra någon bedömning av vad det skulle kunna innebära för staden. Stadsledningskontoret vill därför särskilt betona att vidareutvecklingen av beredningens förslag till åtgärder ska präglas av samarbete och dialog mellan berörda parter med hänsyn tagen till kommunernas varierande förutsättningar.

Vidare belyser beredningen utmaningen kring de långsiktiga investeringar och klimatanpassningar som är nödvändiga i framtiden och kommunernas ansvar.

Stadsledningskontoret tvingas återigen konstatera att det råder stor otydlighet från statens

sida inom klimatanpassning och framförallt hur ansvaret för nödvändiga kostsamma åtgärder ska fördelas och finansieras. Att lägga hela det ansvaret på kommunerna anser stadsledningskontoret är orimligt i relation till de stora kostnader som detta skulle medföra. Stadsledningskontoret välkomnar därför den särskilda utredningen om klimatanpassning (Dir 2015:115) som förväntas presentera sitt betänkande våren 2017 och som särskilt ska belysa ansvarsfrågan mellan berörda parter. Så länge detta inte är tydligt avvaktar många aktörer med att vidta åtgärder, såväl kring befintlig bebyggelse som kring dricksvattenförsörjning.

Stadsledningskontoret vill samtidigt passa på att nämna att staden vidtar kraftfulla åtgärder för att säkerställa en robust dricksvattenförsörjning i regionen genom projekt Nya Slussen. Den nya regleringen av Mälaren är en central del av projektet som säkrar dricksvattnet för en lång tid framöver. Samtidigt vill stadsledningskontoret understryka behovet av att staten omgående initierar ett arbete med att säkra Mälaren som dricksvattentäkt i ett ännu längre tidsperspektiv. Länsstyrelserna runt Mälaren har tidigare tillskrivit regeringen om behovet av ett statligt ansvar för Mälarens framtid och stadsledningskontoret anser att behovet kvarstår. Mälarens värde och avgörande betydelse för regionen kan inte underskattas. I en studie från Svenskt Vatten 2014 uppskattades Mälarens samhällsekonomiska värde till 127 miljarder per år.

Mälaren utgör Sveriges största vattentäkt och försörjer cirka två miljoner människor med ett livsviktigt livsmedel. En reservvattentäkt saknas och en allvarlig påverkan i form av saltvatteninträngning skulle få betydande konsekvenser. Att säkra Mälaren som dricksvattentäkt i framtiden kommer sannolikt att innebära stora kostnader. Stadsledningskontoret vill understryka behovet av att staten tar ett tydligt ansvar i den här frågan och presenterar en åtgärdsstrategi för Mälarens framtid. Då direktivet för betänkandet begränsar sig till återstoden av detta sekel efterlyser stadsledningskontoret att staten ser över dricksvattenfrågorna i ett ännu längre perspektiv med särskilt fokus på Mälaren.

Beredningen belyser även frågor om risker i det kortare perspektivet som i kris och höjd beredskap. Stadsledningskontoret konstaterar att en växande storstad som Stockholm omgärdas av risker och sårbarheter som saknar motsvarighet i övriga delar av landet.

Stadsledningskontoret kan konstatera att staden i ordinarie läge har en trygg dricksvattenförsörjning. Staden har också en väl utvecklad krishantering och förmåga att hantera oönskade händelser. Risker och sårbarheter inom dricksvattenförsörjningen analyseras och åtgärdas årligen. Staden har identifierat de mest samhällsviktiga verksamheterna ur ett dricksvattenperspektiv och har planer för att upprätthålla dem och arbetar för kontinuitet. Det finns en nödvattenplanering som är baserad på aktuella utmaningar. Staden har 2016 övat i samarbete med VAKA, nationella vattenkatastrofgruppen som samordnas av Livsmedelsverket, för att ytterligare identifiera utvecklingsområden inom dricksvattenförsörjningen. Inom Samverkan Stockholmsregionen kommer under 2017 en samverkansövning göras för att stärka den gemensamma förmågan för en trygg, säker och störningsfri region och inför den flera förmågebedömningar för aktörerna inom länet.

Beredningen föreslår att länsstyrelserna ska ges ett utökat ansvar för krisberedskap och stadsledningskontoret anser att det inte är lämpligt i relation till Mälarens kontext med fler berörda länsstyrelser som i sin tur skulle behöva samverka. Stadsledningskontoret anser att det är mer lämpligt att utse en nationell myndighet till att utgöra navet för dricksvattenförsörjningsfrågan. Stadsledningskontoret föreslår därför att förslaget omprövas och istället ser över möjligheten till att ge en övergripande strategisk roll till Livsmedelsverket. Livsmedelsverket skulle även kunna ges ansvaret för att ta fram gemensamma metoder, utbildning och övning för att underlätta det preventiva krisberedskapsarbetet. Inom ramen för detta efterlyser stadsledningskontoret en långsiktig finansieringslösning för VAKA.

Sammanfattningsvis så anser stadsledningskontoret att beredningen belyst utmaningarna kring dricksvattenförsörjningen väl men vill samtidigt understryka behovet av mer långsiktiga

lösningar som bör tas fram i nära samarbete med kommunerna. I den kontrollstation som beredningen föreslår till 2020 ingår att följa upp kommunernas förmåga och möjlighet till att ta ansvar för klimatanpassning. Denna förmåga och möjlighet är starkt avhängig hur staten tar ansvar för klimatanpassning som helhet och bistår kommunerna i denna omfattande utmaning.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen ”En trygg dricksvattenförsörjning” (SOU 2016:32) anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2016 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

1. Skydda vattenförekomster och täkter

Utredningen föreslår att kommunerna ska bli skyldiga att ansöka om inrättande och omprövning av vattenskyddsområden för alla större allmänna vattentäkter. Vidare anger man att det krävs utveckling av lokala och regionala planeringsunderlag. Regionala vattenförsörjningsplaner behöver tas fram av alla länsstyrelser.

Förvaltningen anser att skydd/säkerställande av dricksvattenresurser är en central fråga för staden samtidigt som det förutsätter regional planering och samverkan. Frågan har regionalt behandlats av VAS-rådet (**rådet för Vatten- och Avloppssamverkan i Stockholms län**) som ser bl.a. det stora beroendet av Mälaren och brister i vattendistribution som utmaningar för framtiden. Strategiskt viktigt är då att skydda Mälaren samt att skydda potentiella vattentäkter. Erfarenheterna av det arbete som hittills bedrivits i syfte att skydda vattentillgångar är att konkurrensen med andra markanvändningsintressen är hård och att arbetet, bl.a. av den orsaken ofta tar väldigt lång tid.

2. Anpassa dricksvattenkontrollen

Utredningen menar att dricksvattenkontrollen behöver skärpas genom tydligare mål och en översyn av befintliga kontrollområden samt riskklassningssystemet. Detta för att ytterligare förtydliga var kontrollmyndigheterna bör fokusera sin kontroll och även hur det ska gå till. Tydligare mål i kombination med bättre uppföljning och rapportering av utförd kontroll stärker ytterligare kontrollen som verktyg för att säkra dricksvattnet.

Förvaltningen är positiv till förslagen som är i linje med de synpunkter som tidigare presenteras av både Riksrevisionen och Statskontoret avseende all livsmedelskontrollen i Sverige. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tidigare tillstyrkt förslagen i de utredningar som dessa myndigheter har genomfört där en rad förtydliganden har begärts, av såväl mål som kontrollområden för kontrollmyndigheterna. Landets till synes spretiga och ojämna dricksvattenkontroll är sannolikt en produkt av otydliga mål och vaga direktiv till landets många kontrollmyndigheter.

3. Utveckla undersökningen av råvatten

Utredningen föreslår att provtagning och analys av råvattnet behöver utvecklas och på många håll även göras oftare än tidigare. Livsmedelsverket föreslås få i uppdrag att förtydliga kraven på undersökning av råvattnet i dricksvattenföreskrifterna. Samordningen mellan miljöövervakning och dricksvattenproduktion behöver förbättras. Utredningen föreslår

därför att vattenmyndigheterna i större utsträckning ska kunna begära in råvattendata från kommuner och producenter av allmänt dricksvatten. Vattenmyndigheterna ska också återkoppla resultat från miljöövervakningen till dricksvattenproducenterna.

Förvaltningen ser mycket positivt på förslaget att utveckla provtagning och analys av råvattnet. Framförallt behöver fler organiska miljögifter analyseras. Svenskt vatten rekommenderar regelbunden provtagning av råvattnet. För att få till stånd en ökad kontroll krävs dock sannolikt en utökad reglering av provtagning av råvattnet i livsmedelsverkets föreskrifter och då särskilt med avseende på organiska miljögifter. Kontrollen av råvattnet kan med fördel samordnas med den miljöövervakning som bedrivs på nationell och lokal (kommunal) nivå.

4. Öka fokus på krisberedskapsfrågor

Ytterligare insatser för att stärka krisberedskapen krävs för att säkerställa en trygg dricksvattenförsörjning menar utredningen. Framförallt är det ett långsiktigt perspektiv som saknas varför Livsmedelsverket föreslås få ett ökat ansvar genom att genomföra fortvarig utbildning, övningar och laborativ kompetens. Förslagsvis kan krisberedskapsanslag användas för att finansiera kompletterande projektbundna aktiviteter för att underhålla kompetensen. Även kommunerna bör ta ett större ansvar genom strategisk kompetensförsörjning via utbildning och regelbundna övningar. Möjligheterna för ett nationellt system för strukturerad incident-rapportering bör utredas. Livsmedelsverkets vattenkatastrofgrupp, VAKA, lyfts fram som ett gott exempel som bör behållas även fortsättningsvis.

Förvaltningen anser att förslagen är bra. En central myndighet bör ges ett större och tydligare ansvar för landets samlade krisberedskap i dricksvattenfrågor. Förslaget om ett nationellt system för incidentrapportering är bra då det skulle främja en snabbare respons från berörda delar av landet då någon inträffar. Viktigt då att både dricksvattenproducenter, distributörer och kontrollmyndigheter har tillgång till systemet så att det blir en naturlig och enkel väg att dela viktig information på ett strukturerat sätt. Förslaget är även i linje med Livsmedelsverket regeringsuppdrag för 2016 att utveckla ett nationellt varningssystem för livsmedel (s.k. RASFF-system). Detta system både kan och bör inkludera dricksvattenincidenter.

5. Förnyelse och underhåll

Den största investeringsvolymen i dricksvattensystemen utgörs av ledningsnäten. I Stockholms län ligger mer än 6000 km allmänna vattenledningar (Svenskt Vatten, VASS, med reservation för fel i uppgifter från enstaka kommuner). Och detta omfattande ledningsnät behöver på sikt förnyas i samma takt som det åldras. Den genomsnittliga livslängden på vattenledningar är lång, troligen omkring 80 år, och större delen av ledningsnätet har byggts ut under de senaste 50 åren. Därför har det ännu inte behövt förnyas i den omfattning som kommer att krävas i ett uthålligt system. Men från år 2030 och framåt behöver 0,8 – 1,2 % av vattenledningsnätet bytas ut eller renoveras varje år. Till detta kommer utrustning i vattenverk, tryckstegringsstationer och reservoarer, som behöver förnyas i en högre takt än vattenledningarna. Om systemen inte underhålls och förnyas i den takt som behövs kommer konditionen att försämrats och risken för akuta haverier och störningar i vattenförsörjningen kommer att öka.

6. Material i kontakt med dricksvatten

Utredningen hänvisar i denna del till delbetänkande av dricksvattenutredningen om material i kontakt med dricksvatten (SOU 2014:53). Bland annat föreslogs ökad samordning mellan myndigheterna samt att en informations- och kunskapsplattform skulle inrättas vid Boverket. Delbetänkandet ledde till att regeringen lämnade ett särskilt uppdrag till Boverket om att utarbeta en strategi för arbetet med samordning, förbättring och utveckling av frågor kring material i kontakt med livsmedel.

Förvaltningen hänvisar i stort till det tidigare lämnade svaret på delbetänkandet, MHN 2014-11-18 § 14. Förslaget om en samordnande myndighet (Boverket) tillstyrktes eftersom det finns stora effektivitetsvinster att göra genom att utse en samordnande myndighet. Dessutom förbättras möjligheterna till bra rådgivning mot intressenter, utvecklas av

analysmetoder och enhetlig tolkning av ett spretigt regelverk. Till detta vill förvaltningen göra ett antal tillägg.

Boverket behöver inom ramen för sitt uppdrag se till att berörda myndigheter arbetar med frågan om installationer i fastigheter som kan påverka dricksvattenkvaliteten samt kvaliteten på avloppsvattnet. På senare tid har t.ex. exempelvis Bisfenol A härrörande från rörstammar och ledningsnät i fastigheter uppmärksammas. Även förekomsten av metaller med hälsopåverkan bör uppmärksammas (t.ex. bly i armaturer).

Koppar är en av de få metaller där slamgödsling kan ha en betydande inverkan på koncentrationen i mark. Den helt dominerande källan till koppar i slam från reningsverk är korrosion av koppar-ledningar för dricksvatten. Koppar kan i höga koncentrationer vara giftigt mot växter och marklevande organismer och koppartillförseln till reningsverken måste därför minskas kraftigt. Ska detta kunna ske är det nödvändigt att användningen av kopparledningar för vattenledningar i nyproduktion och renovering (stambyten) i byggnader kraftigt reduceras.

Om detta inte sker blir det för många reningsverk omöjligt att nå målen vid full fosforgiva. Skärpta gränsvärden är dessutom på väg, se Regeringsuppdraget ”Hållbar återföring av fosfor” (från dagens 300 g/ha och år till 250 g/ha och år för år 2030). Tydliga riktlinjer för hur en utfasning av koppar ska ske behöver utarbetas.

7. Förbättrad samverkan, samordning och styrning

Då det föreligger betydande variation i naturgivna, tekniska och kompetensmässiga förutsättningar mellan olika kommuner och huvudmän finns ett uppenbart behov av att samverka där det behövs. Mellankommunal samverkan behöver utvecklas och öka. Dagens statliga samordningsarbete inom dricksvattenområdet har inte fått avsedd effekt och behöver förbättras. Ett nationellt dricksvattenråd bör därför inrättas som ett stöd för ett mer strategiskt arbete i framtiden. Livsmedelsverket bör även inrätta ett nationellt kunskapscentrum för dricksvattenfrågor, för att ytterligare öka stödet till olika aktörer.

Förvaltningen är positiv till förslaget om tydligare roller, ansvar och nya uppdrag. Där frivillig mellankommunal samverkan inte fungerar behöver det emellertid finnas skarpare konsekvenser med tvingande åtgärder för de kommuner som inte klarar av sitt uppdrag. Livsmedelsverket bör därför, utöver kunskapscentrum och andra uppdrag, bereda sig på att ta över dricksvattenkontrollen i de orter som inte maktar med sin kontrolluppgift.

8. Kostnader och finansiering

Utredningens förslag medför vissa ökade kostnader för stat, kommuner och VA-kollektiv. Uppskattningsvis beräknas kostnaderna ökad med 10-32 miljoner för staten och ca 40-76 miljoner för kommuner och VA-kollektivet under en begränsad tid. Dessa kostnader ska ses i relation till att dricksvattnets andel av va-avgifterna redan idag svarar för närmare 9 miljarder kronor per år.

Förvaltningen kan inte bedöma rimligheten i beräkningarna, varför någon kommentar lämnas i detta avseende

9. Utred avloppsfrågorna

Utredningen konstaterar att det finns ett fortsatt utredningsbehov i denna del. Som exempel anges behovet av förnyelse hos reningsanläggningar och ledningsnät, möjligheten till och kostnaden för rening av hälsopåverkande kemiska ämnen och produkter, förekomst av utsläpp genom bräddning med mera.

Förvaltningen delar utredningens bedömning. Förvaltningen konstaterar att det stora beroendet av Mälaren för stadens/regionens dricksvattenförsörjning innebär att det är av största vikt att så långt möjligt minimera påverkan på Mälarens vatten. Även om stadens eget avlopp avleds till Saltsjön – och den planerade överföringen av avloppsvatten från Brommaverket till Henriksdal innebär att en rad bräddpunkter till Mälaren elimineras, samtidigt som de enskilda avloppen är ytterst få – påverkas Mälaren i sin helhet av en rad avloppsutsläpp.

Länsstyrelsen i Stockholm har påbörjat arbetet med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan. Under hösten 2016 ska, inledningsvis, en översikt över förutsättningarna för länets vattenförsörjning sammanställas. Vattenförsörjningsplanen

beräknas vara klar i slutet av 2017.

10. Kontrollstation 2020

Utredningen föreslår, mot bakgrund av att man anser det angeläget med snara uppföljningsinsatser, att en kontrollstation för dricks-vatten sätts upp inom en femårsperiod. Viktiga avstämningar handlar om arbetet med regionala planeringsunderlag, takten i samverkansarbetet på lokal nivå, arbetet med inrättande av vattenskyddsområden m.m.

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag. Förvaltningen anser mot bakgrund av bl.a. det uppenbara behovet av regional samverkan, historiska svårigheter att skydda dricksvattentillgångar m.m. att det är viktigt att säkerställa att arbetet kommer igång och drivs i en acceptabel takt.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 12 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Underremisser

Stockholm Vatten

Bolaget hänvisar i huvudsak till Svenskt Vattens remissvar, men lämnar egna synpunkter avseende Vattentjänstlagens § 2, Ersättning för markintrång, hot från kemikaliesamhället, vattenskyddsområden, kontroll av övervakning, nödvatten, Livsmedelsverkets stödfunktion VAKA¹ samt samverkan mellan kommuner.

Stockholm Vatten anser att det föreslagna tillägget i 2 § vattentjänstlagen avstyrks på grund av att syftet med förändringen redan gäller enligt nuvarande lagstiftning (2 § vattentjänstlagen).

Bolaget anser också att det är olyckligt att utredningen inte tagit hoten från kemikaliesamhället på tillräckligt allvar när det gäller vattenskyddsområden och att skyddet från kemiska växtskyddsmedel måste stärkas samtidigt som fler kemikalier än växtskyddsmedel behöver beaktas.

Frågan om ett vattenskyddsområde kan inrättas utan vattendom för uttag av vatten, eller genom en samordnad process (för vattendom och inrättande av vattenskyddsområde) berörs av utredaren, men beskrivs motsägelsefullt. Stockholm Vatten anser att det finns behov av att se över möjlighet till en rationell samordning av processerna eller åtminstone ett tydligt ställningstagande.

Utredarens fokus är på kontroll av råvattenkvaliteten som vanligen genomförs av dricksvattenproducenten. Stockholm Vatten vill betona vikten av det proaktiva arbetet med en systematisk kartläggning och riskanalys av verksamheter och utsläpp inom avrinningsområdet, vilket är faktorer som kan äventyra vattenkvaliteten. Här har tillsynsmyndigheterna och VA-huvudmännen ett ansvar att ha en aktuell överblick och en dokumenterad riskmedvetenhet med handlingsplaner.

Nödvatten definieras i utredningen som ”leverans av vatten för dryck, matlagning och personlig hygien om det ordinarie ledningsnätet inte kan nyttjas”. Det råder enligt Stockholm Vatten en begreppsförvirring om vad som är nödvatten och anser att utredaren bör vara tydlig med definitioner då detta har en betydelse för utredarens förslag om en lagbunden säkerställd leverans av dricksvatten.

Dricksvattenutredningen har även fått i uppgift att se över VAKA:s roll. Stockholm Vatten betonar vikten av VAKA:s viktiga praktiska funktion, att det utgör en kunskaps- och erfarenhetskälla och kan fortsätta med nuvarande finansiering.

Utredaren menar att kommunal samverkan är ett viktigt steg för att bygga kapacitet för en säker dricksvattenförsörjning. Stockholm Vatten delar den uppfattningen, men anser att en tvingande samverkan inte är ett förstahandsalternativ utan att kommunerna genom en

¹ VAKA är en nationell vattenkatastrofgrupp som ger stöd till kommuner och regioner som drabbats eller kan komma att drabbas av problem med dricksvattenförsörjningen.

analys av sin egen och andras verksamheter själva kan driva processen.

Det finns säkert stora synergier i att bilda kompetenscentrum. Stockholm Vatten anser att det är viktigt att branschorganisationen Svenskt Vatten får en ledande roll när det gäller att driva kompetens- och utvecklingsfrågor (bilaga 1).

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen delar grundanalysen som är utgångspunkt för utredningen, dvs. att dricksvattnet är landets mest kritiska försörjningssystem och en förutsättning för att samhälle, företag och olika verksamheter ska fungera. Koncernledningen välkomnar därför initiativet till utredningen och analysen av de kommande utmaningarna utifrån klimat- och samhällsförändringar.

Koncernledningen vill särskilt betona vikten av det mycket långsiktiga perspektivet som måste bibehållas i konsekvensanalysen av alla föreslagna åtgärder och förändringar. Avseende frågeställningar och förslag om skydd av vattenförekomster och täkter, anpassning av dricksvattenkontroll, utveckling av undersökning av råvatten, ökat fokus på krisberedskapsfrågor, material i kontakt med dricksvatten samt förbättrad samverkan, samordning och styrning delar koncernledningen Stockholm Vattens synpunkter.

Gällande förnyelse och underhåll av VA-verk och ledningssystem, kostnader och finansiering och förslaget om att fortsatt utreda avloppsfrågor vill koncernledningen tillägga följande. En sådan fortsatt utredning bör också belysa de ekonomiska konsekvenserna av att säkerställa en långsiktigt god vattenkvalitet eftersom det kan innebära prishöjningar. Koncernledningen kan inte utifrån underlaget ta ställning till bedömningen av de bedömda ökade kostnaderna för kommunerna.

Stockholm Vatten bedömer att bolaget har en bra planering för en god dricksvattenförsörjning i en expanderande region. För att trygga en framtida vatten- och avloppsrening planerar Stockholm Vatten AB bl.a. att utveckla Henriksdals reningsverk samt planerar för en omfattande ombyggnad och utveckling av hela avlopps- och vattenreningen för att möta regionens expansion och ökade krav på rening. Denna satsning uppgår till flera miljarder kronor över ett antal år och är nödvändig för att trygga en framtida dricksvattenförsörjning. Liknande åtgärder kommer säkert att krävas i flera regioner för att bibehålla en god kvalitet samt för att tillgodose ökande reningskrav. Koncernledningen välkomnar därför att utredningen pekar på ett behov av att utreda och identifiera förnyelse och underhållsbehov samt fortsatt genomlysning och utveckling av avgifts- och finansieringsmodeller för att också ge incitament att begränsa utsläpp av exempelvis kemikalier vid källan.